

REMISSVAR

2023-12-06

Dnr: BO 2023-0227

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se
s.sl@regeringskansliet.se

Elektronisk tillgång till barns uppgifter inom hälso- och sjukvården och tandvården Ds 2023:26 (dnr S2023/02585)

Inledning

Barnombudsmannen yttrar sig med utgångspunkt i uppdraget att företräda barns och ungas rättigheter utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen), som sedan den 1 januari 2020 är lag.

Barnombudsmannen avgränsar sitt yttrande till övergripande synpunkter. Barnombudsmannens synpunkter utgör inte något tillstrykande eller avstyrkande av förslagen i promemorian. Barnombudsmannen kan konstatera att utredningen gjort ett gediget arbete och att det har resulterat i en välskriven promemoria med relevanta kopplingar till barnkonventionen.

Allmänt om promemorian

Barnombudsmannen ser utifrån barnkonventionens grundprinciper tillsammans med artiklarna 13, 23 och 24 mycket positivt på promemorians ambition att de flesta barn att vårdnadshavare kan medges elektronisk tillgång till barnets hälso- och sjukvårdsuppgifter på ett smidigt sätt. Barnombudsmannen bedömer att förslaget om utökad tillgång för vårdnadshavare kommer att gynna den stora gruppen barn, särskilt barn med svåra sjukdomar samt barn med funktionsnedsättning där stöd och stöttning av vårdnadshavare underlättas. Stödet omfattar sådant som ingår i barnkonventionens tolkning av föräldraansvar (artikel 5, 18 barnkonventionen) där vårdnadshavaren kan ge stöd i att tolka och hantera information i barnets journal samt värna om barnets hälsa och utveckling i stort. Barnombudsmannen ser även positivt på att det föreslås en nationell vägledning för elektronisk tillgång till barns hälso- och sjukvårdsuppgifter för barn och vårdnadshavare.

Gällande den föreslagna åldersgränsen på tretton år, både avseende barnets tillgång till elektroniska uppgifter samt möjlighet att motsätta sig att vårdnadshavares tillgång till information avstår Barnombudsmannen att ta ställning. Barnombudsmannen ser fördelarna med nationell reglering av åldersgränser. Samtidigt kan en allt för strikt hållning avseende åldersgränsen ha betydelse för möjligheten att göra en individuell prövning av barnets bästa i varje beslut gällande barnet (artikel 3 barnkonventionen samt 1 kap. 8 § patientlagen (2014:821)). Barnombudsmannen vill utifrån exempelvis artikel 3, 16 och 19

betona vikten av att vid en implementering av förslagen och i rättstillämpningen ta särskild hänsyn till värdet av individuella prövningar för informationsutlämning.

Konsekvenser för barn och unga samt barns delaktighet

Att överväganden och förslag innehåller tydliga kopplingar till barnkonventionen och särskilt artikel 3 är en viktig del av genomförandet av barnkonventionen.¹ Barnombudsmannen välkomnar därför att utredningen redogör för barnkonventionen som helhet, de grundläggande principerna och andra relevanta artiklar i barnkonventionen - i förhållande till den problematik som uppdraget tar sikte på.

Bland annat innehåller promemorian (s. 211-219) flera problemformuleringar och avvägningar mellan barns rätt till tillräcklig integritet (artikel 16) och barns rätt att skyddas mot alla former av fysiskt eller psykiskt våld (artikel 19). Ovan nämnda avvägningar har även gjorts med hjälp av flera artiklar i barnkonventionen, som barns rätt att bilda och uttrycka egna åsikter (artikel 12), barns rätt till att söka, ta emot och sprida information (artikel 13), rätten för barn med fysisk eller psykisk funktionsnedsättning att åtnjuta ett fullvärdigt och anständigt liv som möjliggör aktivt deltagande i samhället (artikel 23) och barns rätt till bästa möjliga hälsa och tillgång till hälso- och sjukvård och rehabilitering (artikel 24).

Utredningen har också beaktat att barn inte utgör en homogen grupp och identifierat grupper av barn som kan påverkas olika av förslagen. Exempelvis omnämns barn som omhändertagits enligt lagen (1900:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) och hur den gruppen av barn kan komma att påverkas av förslagen (s. 49, 147). Det ser Barnombudsmannen som särskilt positivt.

Barnombudsmannen ser även positivt på att utredaren med hjälp av Gävle kommun inhämtat uppgifter via enkät riktad till barn om deras åsikter i de frågor som behandlas inom ramen för utredningen (s. 107). Vidare har åsikter från barn och unga inhämtats genom INERAS rapport (s. 108-109) samt enkätsvar från befintlig forskning (s. 106). Det är särskilt glädjande att det i betänkandet löpande refereras till barn och ungas egna åsikter. Barns delaktighet i processer och beslut som rör dem är en förutsättning för att kunna bedöma vad som är bäst för barnet (art. 3 och 12 i barnkonventionen).

Avseende den enkät som tagits fram till barn inom ramen för arbetet med promemorian noterar Barnombudsmannen att en hög andel respondenter, mer än var tredje elev, på samtliga redovisade frågor, besvarat med svarsalternativet "jag vet inte" eller "kan inte svara på frågan". (s. 107-108). Barnombudsmannen vill betona vikten av att vid inhämtandet av barns åsikter säkerställa att barn och unga ges rätt förutsättningar för deltagande. Enligt FNs barnrättskommitté ska deltagande av barn och unga, utöver tillräcklig tid och resurser, även omfatta barnanpassade arbetsmetoder, en barnvänlig miljö samt barnanpassad information.²

Föredragande i ärendet har varit utredaren Sophie Gestranius. I den slutliga handläggningen har även utredaren Janna Kokko och biträdande avdelningschefen Tove Björnheden deltagit.

Elisabeth Dahlin
Barnombudsman

¹ Prop. 2017/18:186 Inkopporering av FN:s konvention om barnets rättigheter, s. 74 och 95

² CRC/C/GC/12 p.15, 21 och 134